

родъ, щомъ този е трѣбвало да понася нечувани беди, дори и погроми, поради ядътъ на турцитѣ следъ пораженията, извънреднитѣ данъци, повисенитѣ цени на хранитѣ, наложенитѣ нови тегоби, опустошенията на градове и села, епидемичнитѣ болести, та и изселванията презъ Дунава, поради страхъ отъ отмъщение. „Особено злинитѣ отъ войната презъ 1828—29 г. нараниха толкова ужасно българския народъ, щото съ вѣкове той не би могълъ да се излѣкува“. „Но все пакъ надеждитѣ за отхвърляне на игото не сж изчезвали и идеята за възвръщане на загубенитѣ национални правдини е вземала все по-реаленъ обликъ въ съзнанието на народа, докато се наложи като национална религия. Следъ руската война отъ 1806 г., която мнозина у насъ смѣтали за добро предзнаменование, за предтеча на освобождението, идва гръцкото възстание отъ 1821 г., което засилва приспанитѣ временно надежди. Успѣхитѣ на Завѣрата, слабостта на турцитѣ да я потушатъ, участието на всички православни народи въ нея и проникването на западнитѣ човѣколюбиви идеи у насъ откриватъ нова ера въ духовнитѣ интереси и политическитѣ настроения. „Всѣки българинъ обмислялъ начина за независимостта на цѣлия народъ“, обаче липсвала възможността за нейното провъзгласяване, тъй като българитѣ нѣмали ни национално духовенство, ни образовани мжже, ни видни и богати търговци, ни уцѣлѣли аристократически родове, подобно на гърцитѣ. Нѣмало дори нѣкой народенъ храбрецъ, като Кара-Георги, който „да тури начало на драмата“.

Най-сетне Гюлханийскиятъ хатишерифъ (1839 г.) и „Светиятъ духъ, който управлява XIX в.“, даватъ нова, по-благоприятна посока на българското възраждане. Дейността на мжже като Неофитъ Бозвели и Иларионъ Макариополски, вдъхновена отъ волята и ентузиазма на българския народъ, изтъква на пръвъ планъ идеята за независима иерархия, каквато българитѣ сж имали дори до 1767 г., когато бива унищожена Охридската архиепископия. Повежда се една борба — отначало за родно високо духовенство, после за автономна черковна управа — която обединява въ една мисълъ, въ едно решение цѣлия български народъ и въ която се изживява най-успѣшно и най-целесъобразно неговата латентна воинствена енергия. Тъкмо тукъ дори еволюционисти като Априлова и Селимински ще намѣрятъ оправдание за най-смѣлата тактика,